

1/4

8.

53

68

53

8

109

lade den ryska statsledningen för dess moderation. "I Moskva-freden bevisade Sovjetunionen än en gång att den inte har imperialistiska avsikter" (10/7 1940). På fyra månader företrädde de svenska kommunisterna sålunda tre skilda linjer i den finska frågan. Först sades Rysslands krav vara ytterst anspråkslösa och på intet sätt syfta till erövring av Finland; sedan, med kriget, anlades ett större perspektiv, och en av Ryssland tillsatt finsk regering betecknades som en frigörelse av det finska folket; slutligen, efter freden, återgick man till det mindre perspektiv som varit vägledande före krigsutbrottet. Tydligt är att om det stora perspektivet, enligt vilket det finska proletariatet måste frigöras med rysk hjälp, bevarats efter Moskva-freden, hade det varit nödvändigt att stämpla Sovjet som en förrädare mot det finska folket.

När det gällde de baltiska staterna fick det stora perspektivet löpa linan ut. Till en början, under de begränsade ryska kravernas tid, var resonemanget emellertid ett annat. Medan kraven på ryska baser och dylikt diskuterades och sedan de godtagits av de baltiska staterna betonades oavbrutet att det ej var fråga om att beskära dessa staters oavhängighet. Efter överenskommelsen med Estland uttalade exempelvis Ny Dag (5/10 1939): "Sovjetunionen hotar inte, utan tvärtom slår vakt om de små staternas integritet. Ingen småstat i Europa kan för närvarande känna sig tryggare än Estland i fråga om sin fortsatta existens." Och något senare heter det: "De baltiska staternas integritet är garanterad av den enda makt i världen som har den nationella självbestämmandets princip som rättesnöre för sin politik och inte enbart som en skylt för att dölja nationellt förtryck" (10/10 1939). Uppenbarligen avsåg dessa uttalanden att fastslå att Ryssland icke skulle utvidga sitt valde över Baltikum.

Men då ryssarna i juni 1940 krävde och genomförde ockupation och införlivande med Sovjetunionen anlades det stora perspektiv enligt vilket en rysk erövring alltid är en befrielse. "Randstaterna blir folkstater", så rubriceras ledaren den 26 juni 1940:

"Randstaterna, som av borgare och socialdemokrater på sin tid upprättades såsom kapitalismens barriär mot bolsjevismen, har med den stora socialistiska arbetarstatens hjälp befriats från beroendet av de imperialistiska stormakterna. Dessa randstaters arbetande befolkning, som i 22 år levat i den största ofrihet, osäkerhet och armod, har nu, sedan de befriats från de imperialistiska stormakternas inflytande, fått möjlighet att skapa verkligt oberoende stater med nationell frihet för de många folkspillror som bygger och bor i Baltikum. Under den mäktiga röda arméns beskydd kan de nu i fred och frihet bygga upp det fria, på folkets vilja grundade samhälle som västmakternas kapitalister och Tysklands socialdemokrater för ett 20-tal år sedan med väpnat våld förhindrade dem att skapa."

Under den följande tiden har denna synpunkt helt dominerat. Den ryska ockupationen innebar i själva verket en bönhörelse av de baltiska folkens önsknningar. Efter en resa i randstaterna omedelbart efter den ryska ockupationen skrev en av de ryska kommunistledarna (G. Johansson, Resa i Baltikum): "Jag har

sett tre länder som förut hörde till Europas värsta reaktionära terrorländer förvandlas till fria sovjetrepubliker genom en fredlig revolution."

Den tyska ockupation av Norge som igångsattes den 9 april 1940 förklarades av den kommunistiska pressen vara västmakternas skuld. England ville sprida kriget till Skandinavien, och den tyska aktionen var blott ett svar på dessa planer. "Tyskland kände Englands fasta beslut att skapa en krigsskådeplats i norr och såg sin chans i att hinna först sedan England tagit första steget" (10/4 1940). "Ytligt sett synes Tyskland framträda som angripare och England som hjälparen och bundsförvanten. [Men] vid varje objektiv granskning av förspelet till det nya nordiska kriget måste man fastställa att det framför allt var västmakterna som önskade en krigsskådeplats i norr, medan Tyskland gärna önskat undslippa denna förlängning av fronten" (24/4 1940). England var alltså skyldigt till det tyska överfallet på Norge 1940, liksom till det ryska överfallet på Finland 1939.

Med denna linje förenades åsikten att ett norskt försvar mot tyskarna var meningslöst och olämpligt. Gång efter annan gav Ny Dag och dess korrespondent i Norge i anslutning till den norska kommunisttidningen ~~Arbeiderbladet~~ uttryck åt denna uppfattning (jfr närmare broschyren "I dag röd, i morgon?"). "Partiets politik, som kan uttryckas i parollerna Fred åt Norge, Sätt i gång fabriker, Bevara den sociala standarden och arbetarnas fri- och rättigheter, Takttag lugn och disciplin, har vunnit ett mycket starkt gehör", heter det i Ny Dag den 16 april. "Arbeiderens upplaga stiger. I tidningen och på annat sätt klargör partiet för massorna att den engelska imperialismen bär det huvudsakliga ansvaret för vad som skett. Partiet uppmanar till lugn och disciplin. Nygaardsvold har allierat sig med England. Norskt blod skall inte flyta för imperialistiska intressen." Kungens och regeringens flykt från Oslo vid tyskarnas landstigning sades vara onödig, statsledningen i Norge påstods ha ingått krigsallians med västmakterna. "Utvecklingens egen logik medför att regeringen Nygaardsvold och de krafter som står bakom denna mer och mer kommer i ett ölsligt motsatsförhållande till det norska folkets livsintressen" (2/7 1940).

Omsvängningen av den kommunistiska propagandan efter det tyskryska krigets utbrott skall behandlas i en tredje och avslutande artikel.

Herbert Tingsten

(Första artikeln i denna serie var införd i Dagens Nyheter, A-uppl., d. 30 mars.)

M
Arbeideren

302

63
168
129
277